

NORSK MEDBORGERPANEL

MEDBORGERNOTAT

Hva mener folk om vindkraft på land og til havs?
– en oppfølger

Endre Tvinnereim

Endre.Tvinnereim@uib.no

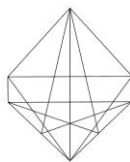
Universitetet i Bergen og NORCE

Ingrid Kvåle Faleide

Ingrid.Faleide@uib.no

Universitetet i Bergen

Februar 2023

DIGSSCORE

Hva mener folk i Norge om vindkraft? I 2019 skrev vi om folks holdninger til vindkraft, både på land og til havs (Gregersen & Tvinnereim, 2019). Dataene den gang viste relativt klar støtte til havvind og en til dels polarisert opinion rundt spørsmålet om vindkraft på land. Mer spesifikt så vi at holdningene til vindkraft på land hadde to lokale toppunkter («optima»): Ett ved «noe enig» (24%) og et annet ved «svært uenig» (19%). Mellom disse to punktene var det tydelig færre som plasserte seg på hvert alternativ.

Siden den gang, har verden vært gjennom en koronaepidemi, Russland har invadert Ukraina i en krig som har drept titusener av soldater og sivile, og Europa er blitt kastet ut i en energikrise med skyhøye priser på strøm og gass. I denne konteksten blir vindkraft pekt på som en av de mest sentrale kandidatene for å øke norsk produksjon av elektrisitet. Har omveltningene etter 2019 gjort noe med norske holdninger til vindkraft?

I dette notatet ser vi på utviklingen av holdninger til vindkraft på land og til havs fra 2014 til 2022. Vi spør:

- Hvordan har opinionen om landbasert vindkraft gått fra aksept til polarisering?
- Vil havvind bli det nye stridsområdet, etter at vind på land har polarisert befolkningen?

Data

Siden 2014 har Norsk medborgerpanel sendt ut spørsmål om vindkraft til et utvalg av den norske befolkningen flere ganger. Flere forskjellige spørsmål er stilt, med til dels svært forskjellig ordlyd. Både ordinære spørsmål og eksperimenter med delte utvalg, dvs. med variasjon i ordlyden, har vært brukt. Vi har valgt ut fire studier som vi mener er stort sett sammenlignbare, de fremgår av tabell 1.

Tabell 1 Oversikt over datamateriale

Runde	Startdato	Ordlyd - utdrag	Antall svar
25	okt. 2022	Det bør bygges ut mer vindkraft (på land/til havs) i Norge	På land: 579 Til havs: 557
22	nov. 2021	Det bør bygges ut mer vindkraft (på land/til havs) i Norge	På land: 1959 Til havs: 1951
16	okt. 2019	Det bør bygges flere vindmøller (på land/til havs) i Norge	På land: 1722 Til havs: 1722
3	okt. 2014	Økt statlig støtte til utbygging av vindkraft (på land/til havs)	På land: 815 Til havs: 831

2014

Spørsmålet som ble stilt i 2014 skiller seg mest fra de andre, men er likevel sammenlignbart, og har som de andre tre en bipolar svarskala med syv alternativer og et nøytralt midtpunkt.

Respondentene fikk begge spørsmålene etter følgende introduksjon:

Vi vil nå spørre etter din mening om en del tiltak som er blitt foreslått for å redusere klimaendringer. Mange eksperter mener at tiltakene nevnt nedenfor vil virke, mens andre mener at dette ikke er gode tiltak å sette i verk. Hvor positiv eller negativ er du til følgende tiltak:

Spørsmålstekst 1 (w03_r3km37_1): *Økt statlig støtte til utbygging av vindkraft på land.*

Spørsmålstekst 2 (w03_r3km37_2): *Økt statlig støtte til utbygging av vindkraft til havs (offshore vindkraft).*

Svarskala: *Svært negativ – negativ – noe negativ – verken negativ eller positiv – noe positiv – positiv – svært positiv.*

I figurene er disse kodet om til samme svarskala som beskrevet nedenfor. Det vil si at «svært negativ» vises som «svært uenig».

2019

Respondentene fikk begge spørsmålene etter følgende introduksjon:

Vennligst ta stilling til disse påstandene om vindkraft i Norge.

Spørsmålstekst 1 (r16km_wind_a): *Det bør bygges flere vindmøller på land i Norge.*

Spørsmålstekst 2 (r16km_wind_b): *Det bør bygges flere vindmøller til havs i Norge.*

Svarskala: *Svært enig – enig – noe enig – verken enig eller uenig – noe uenig – uenig – svært uenig.*

2021

Ordlyden i 2021 var lik den i 2019, med den forskjell at «bygges flere vindmøller» var byttet ut med «bygges ut mer vindkraft». Introduksjon og svarskala var den samme.

Spørsmålskodene var:

Spørsmålstekst 1 (r22km_wind_a): *Det bør bygges ut mer vindkraft på land i Norge.*

Spørsmålstekst 2 (r22km_wind_b): *Det bør bygges ut mer vindkraft til havs i Norge.*

2022

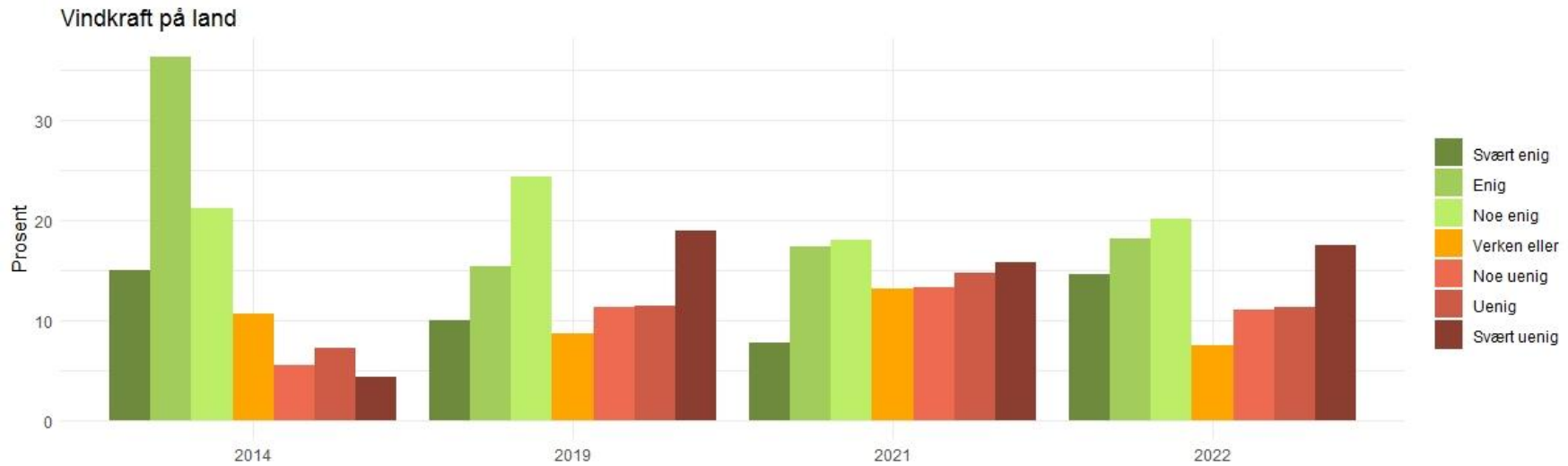
Ordlyd, introduksjon og svarskala var de samme i 2022 som i 2021, men respondentene fikk bare ett av spørsmålene (spørsmålsvariabel: r25_cewinx1). Tildeling av spørsmålene var randomisert (randomiseringsvariabel: r25_cewinx2). Det er dermed betydelig færre respondenter i det siste datapunktet.

Resultater

Figur 1 viser fordelingen av holdninger til vind på land. Figur 2 viser den overordnede utviklingen i støtte til og motstand mot utbygging av vindkraft på land i Norge. Figur 3 viser tilsvarende tall som i Figur 1 for vindkraft til havs. Figur 4 og 5 viser hvordan respondentene fordeler seg på de tre sammenslåtte kategoriene etter landsdel. Alle resultater er vektet etter respondentenes alder, kjønn, region og utdanningsnivå.

NORSK MEDBORGERPANEL

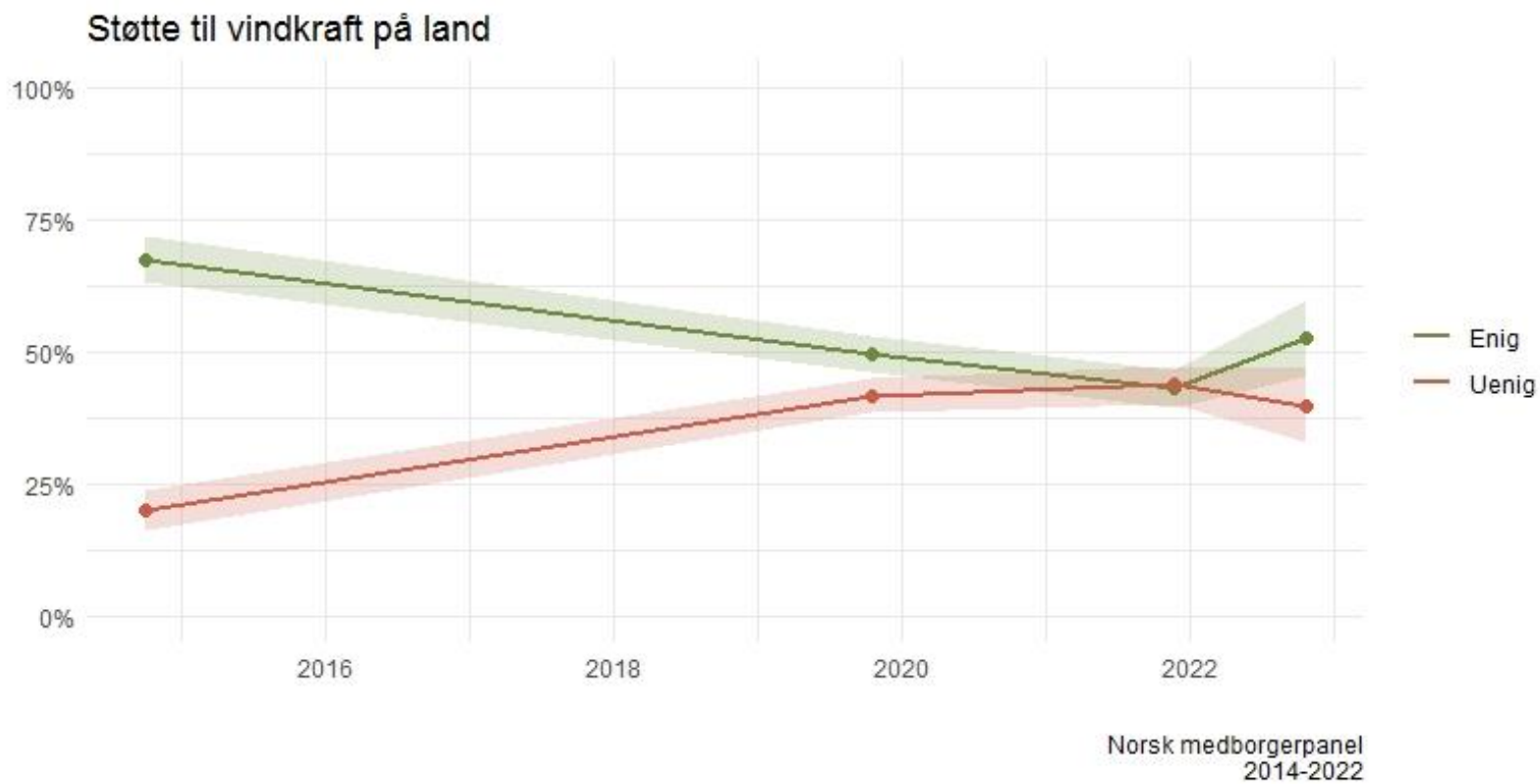

Norsk medborgerpanel runde 3, 16, 22 og 25

Figur 1: Holdninger til vindkraft på land, 2014-2022. Vektete tall.

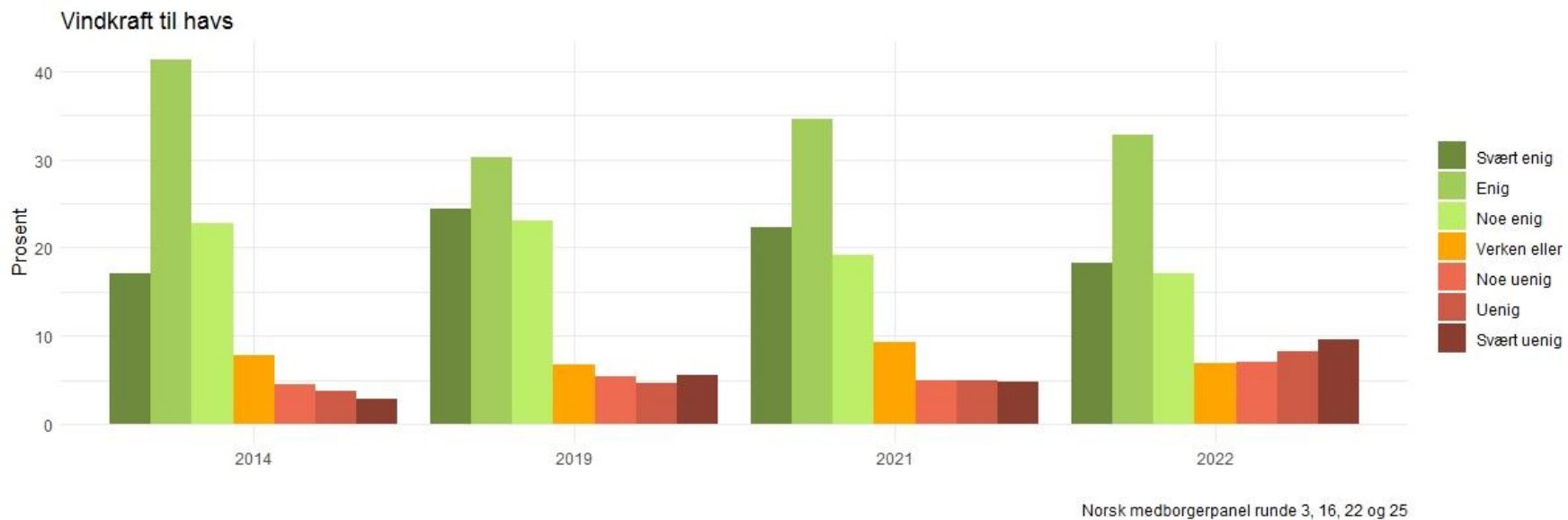
NORSK MEDBORGERPANEL

Figur 2: Utvikling i holdninger til vindkraft på land, 2014-2019-2021-2022. Vektete tall.
Svarkategorien «Enig» inkluderer respondentene som er svært enig, enig og noe enig.
«Uenig» inkluderer de som er noe uenig, uenig og svært uenig. «Verken eller» vises ikke.

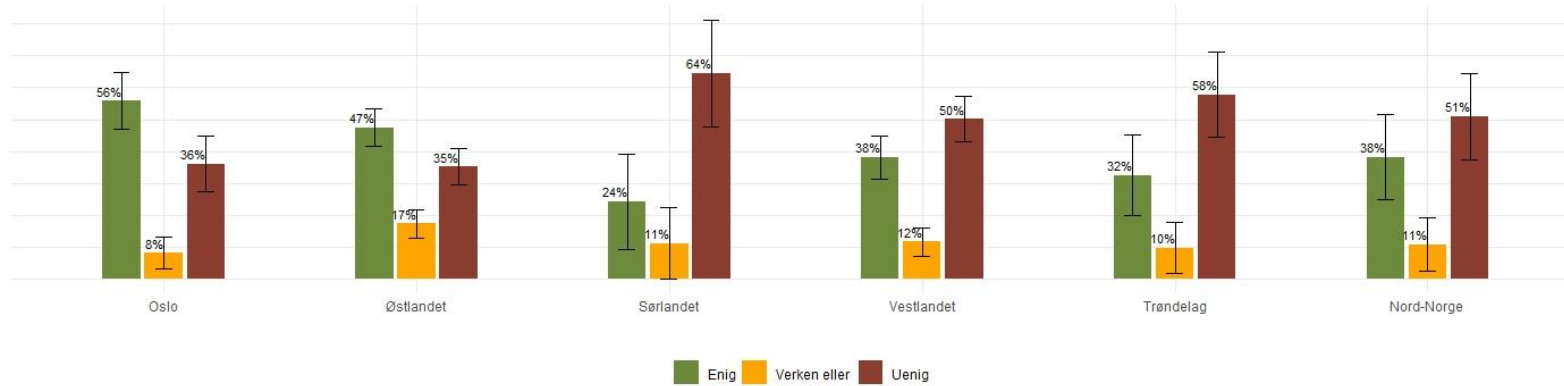
NORSK MEDBORGERPANEL

Figur 3: Holdninger til vindkraft til havs, 2014-2022. Vektete tall.

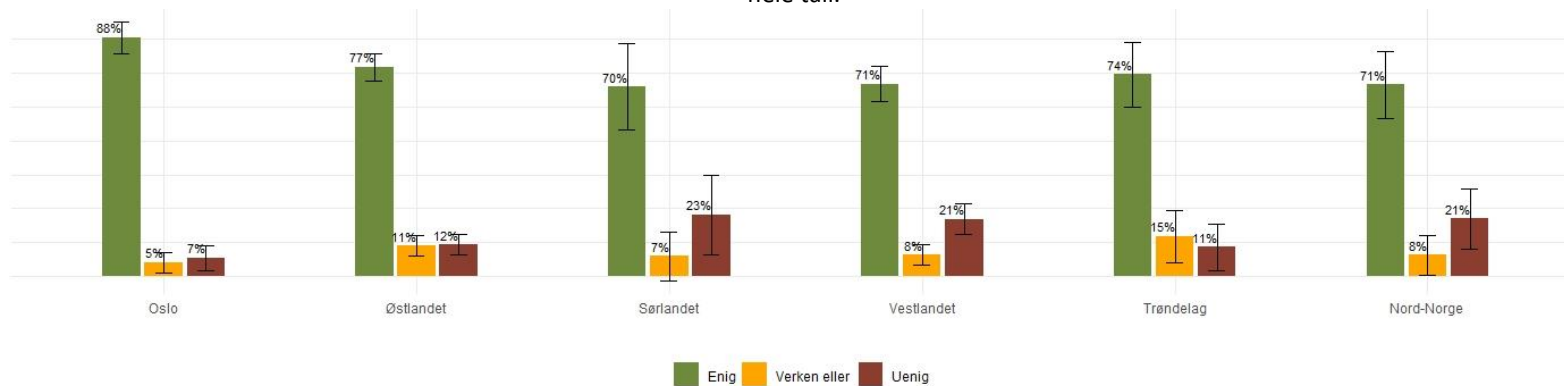

NORSK MEDBORGERPANEL

Norsk medborgerpanel runde 22

Figur 4: Holdninger til vindkraft på land etter landsdel, november 2021. Svarkategorien «Enig» inkluderer respondentene som er svært enig, enig og noe enig. «Uenig» inkluderer de som er noe uenig, uenig og svært uenig. De som er verken enig eller uenig står for seg selv. Alle prosenter er rundet til nærmeste hele tall.

Norsk medborgerpanel runde 22

Figur 5: Holdninger til vindkraft til havs etter landsdel, november 2021. Svarkategorien «Enig» inkluderer respondentene som er svært enig, enig og noe enig. «Uenig» inkluderer de som er noe uenig, uenig og svært uenig. De som er verken enig eller uenig står for seg selv. Alle prosenter er rundet til nærmeste hele tall.

Diskusjon og konklusjon

Holdningene til landbasert vindkraft har endret seg betydelig fra 2014 til 2022. Vår første studie viser klar støtte til vindkraft på land, med en tydelig topp/modus ved svaralternativet «enig». Fra 2019 ser vi distribusjoner med to topper, én på «enig» og én på «svært uenig». Dette tyder på polarisering av opinionen. Dette er ekstra tydelig i 2019 og 2022, mens distribusjonen i 2021 er den flateste. Figur 2 viser at den overordnede støtten til utbygging på land faller betydelig fra 2014 til 2019, og videre fra 2019 til 2021. Både støtten og motstanden er uforandret fra 2021 til 2022. Den lille økningen i denne grønne linjen ser ut til å skyldes at flere av de som stilte seg nøytrale i 2021 svarte at de støtter utbygging på land i 2022, men disse resultatene er ikke statistisk signifikante.

En nærliggende forklaring på endringene fra 2014 til de senere rundene er at langt mer vindkraft er blitt bygget ut i denne perioden. For flere lokalsamfunn er dermed vindkraft gått fra å være en teoretisk mulighet med potensiell klimaeffekt til å bli et konkret landemerke i nærmiljøet. Kanskje enda viktigere er den politiske mobiliseringen rundt landbasert vindkraft gjennom organisasjoner som Motkraft, gjennom politiske partiers programprosesser, og i valgkamper. Regionale forskjeller i holdninger til vindkraft, muligens basert på hvor det er størst utbygging, ble påpekt i Gregersen og Tvinnereim (2019).

Hvorfor er så kurven fra 2021 flatere enn de andre? En mulighet kan være at strømprisene forut for november 2021 (over kr. 1/kWh etter priser på 50-60 øre i første halvdel av året) var svært høye som resultat av lav fyllingsgrad i magasinene og russisk energipolitikk, og at vindkraft dermed ble sett på som en måte å redusere norske strømpriser på. Denne hypotesen kan testes ved å se etter mulige regionale variasjoner i opinionen etter regionale forskjeller i strømprisene.

Figur 4 viser at det er et klart skille mellom de som bor i Oslo og på Østlandet for øvrig der det er flest som er positive til vindkraft på land, sammenlignet med resten av landet der de fleste er negative til vindkraft på land. Når det gjelder vindkraft til havs er over 70 prosent positive i alle landsdelene, det viser figur 5.

Mangelen på utvikling i holdningene til vindkraft til havs er nesten like slående. Det er verdt å merke seg at holdningene til vindkraft på land og til havs er nesten identiske i 2014. Den største forskjellen over tid ser ut til å være at andelen som er mest negativ er økt fra 3 prosent i 2014 til 10 prosent i 2022. Dette er likevel ikke en stor andel. Samtidig, om vi ser på den totale andelen som svarte enten «svært uenig», «uenig» eller «noe uenig» har dette økt fra 15 prosent i november 2021 til 25 prosent i oktober 2022. Det er en statistisk signifikant økning.

Videre forskning bør se på sammenhengen mellom holdninger til vindkraft, partitilhørighet og kraftpriser over tid. I en periode der Norge satser stort på offshore vindkraft er det viktig å observere om holdningene til slik utbygging utvikler seg i samme retning som holdningene til vindkraft på land. Tidsseriene for holdninger til vindkraft bør derfor videreføres.

Referanser

Gregersen, T., & Tvinnereim, E. (2019). Hva mener folk om vindkraft på land og til havs.

Energi og klima. Retrieved from <https://energiogklima.no/nyhet/vindkraft-pa-land-og-til-havs-nordmenns-holdninger/>